

Nærings- og fiskeridepartementet

Deres ref.: 24/7058

Oslo, 20. desember 2024

Høringsvar – Overordnet konsekvensvurdering av havbruk til havs for Norskerenna sør, Frøyabanken nord og Trænabanken

Biomarint forum er en samarbeidsarena bestående av LO med forbundene Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Industri Energi, Fellesforbundet, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund. NHO med landsforeningene Sjømat Norge og Norsk Industri, samt Norges Fiskarlag og Fiskebåt. Sammen representerer vi arbeidslivets parter i den marine verdikjeden.

Biomarint forum takker for muligheten til å få komme med synspunkter til overordnet konsekvensvurdering av de tre aktuelle områder for havbruk til havs, lagt ut til høring den 22. oktober 2024 av Nærings- og fiskeridepartementet.

Hvorfor havbruk til havs?

Verdens økende befolkning trenger mer sunn, bærekraftig og klimavennlig mat. Veksten i den kystnære havbruksnæringen, både i Norge og i utlandet har stagnert. Skal vi i fremtiden produsere mye mer laks i Norge så er havbruk til havs en helt sentral del av løsningen. Utviklingen vil bygge på norskutviklet spisskompetanse fra offshore olje og gass, tradisjonelt havbruk og maritim industri, og disse klyngenes verdensledende kompetanse. For norsk leverandørindustri vil havbruk til havs kunne tette noe av gapet som følge av redusert aktivitet innen olje og gass fremover. Biomarint forum er opptatt av at satsingen må innebære ringvirkninger for hele verdikjeden i Norge, inkludert for leverandørindustrien og bearbeiding og videreforedling av fisken. Vi ønsker å bidra til å skape forståelse for utfordringene, og kunnskap om nødvendige tiltak som kan medvirke til at havbruk til havs blir en vellykket framtidsnæring og en ny industrigren i Norge, i god sameksistens med fiskerinæringen og andre havnæringer.

Biomarint forum ga derfor i 2023 Menon Economics og Sintef Ocean i oppdrag å utarbeide en [verdikjedeanalyse av havbruk til havs](#). Rapporten beskriver et potensial for en årlig verdiskapning på 14 mrd. kroner og en sysselsetting på 7 400 arbeidsplasser i en helhetlig verdikjede, noe som tilsvarer 1/3-del av dagens kystnære havbruksproduksjon. For å oppnå dette, er det behov for innovasjon og oppskalering gjennom hele

verdikjeden og at aktørene i kjeden utvikler seg i takt. Den viktigste forutsetningen for å lykkes hviler på forutsigbare rammevilkår gjennom et regelverk som avklarer viktige spørsmål knyttet til områder, tillatelser og produksjonskapasitet. Strenge krav til fiskehelse, klima- og miljø, og sameksistens med andre næringer må ligge til grunn for bærekraftig produksjon.

Konsekvensvurderingen gir grunnlag for å gå videre med utlysning av områder

De samfunnsmessige verdiene ved havbruk til havs er ikke særlig belyst i konsekvensvurderingen som er utarbeidet av DNV for Nærings- og fiskeridepartementet. Konsekvensvurderingen er like fullt en viktig milepæl i arbeidet med å utlyse områder for havbruk til havs, og regjeringens mål om økt bærekraftig vekst i havbruk. Formålet her er å vurdere områdene Trænabanken, Frøyabanken nord og Norskerenna sørs egnethet for havbruk til havs, forenelighet med eksisterende areal- og miljøinteresser og sameksistens med andre marine- og maritime næringer.

Biomarint forum mener konsekvensvurderingen gir et tilstrekkelig grunnlag for å gå videre med utlysning av områder. Miljøforholdene i Frøyabanken Nord og Trænabanken peker seg ut som svært gunstige for lakseoppdrett, med temperatur- og strømforhold som legger til rette for god fiskevelferd og lav dødelighet. Disse områdene har stort potensial for å bidra til økt bærekraftig matproduksjon fra havet og redusere klimagassutslipp forbundet med det globale mat systemet vi har i dag. En av de største utfordringene i dagens matproduksjon er konkurransen om landarealer mellom mat og energi. Rapporten gir særlig positiv vurdering av områdene Frøyabanken nord og Trænabanken, men vi håper alle de konsekvensvurderte områder tas videre for utlysning og konkurranse med sikte på å la aktørenes adressere mulige løsninger og avbøtende tiltak i søknadsprosessen på de utfordringene som belyses i rapporten.

Arealtildeiling må særlig hensynta fiskeriene

For å lykkes med havbruk til havs, er det avgjørende at områdene som lyses ut er tilstrekkelig store. God fiskehelse, dyrevelferd, økologisk bærekraft og effektiv produksjon påvirkes i stor grad av tilstrekkelig og egnet areal. Dette er avgjørende for å kunne etablere biosikker drift med tilstrekkelig avstand mellom enheter, til brakkleggingssoner, og for å kunne oppskalere og utvikle produksjonen til økonomisk forsvarlig helårlig drift. Selv om det utlyses store områder vil kun mindre deler av dette være prosjektområde, med enda mindre beslag av areal for selve anleggene.

For kystbasert havbruk er det veldig utfordrende å få tillatelser til å justere plasseringen av lokaliteter for en mer hensiktsmessig sone struktur med tanke på biosikkerhet. Vi håper derfor at et nytt tildelingsregime for havbruk til havs vil ta hensyn til behovet for store utlysningsområder uten detaljert regulering av plasseringen av produksjonsenhetene. En slik fleksibilitet vil være en viktig suksessfaktor som muliggjør tilpasninger til strømforhold, tiltenkt teknologi, og hensyn til lokale naturforhold. Arealtildeilingen må ta særlig hensyn til fiskerinæringen, herunder reproduksjonen i havet og at fiskeflåten ikke fortreges fra sine fiskefelt.

Avklaring av forvaltningsansvar og etablering av samarbeidsforum for havbruk til havs

Samarbeid mellom myndigheter og ulike næringsaktører er avgjørende for å sikre best mulig ressursutnyttelse og verdiskaping. Dette kan oppnås gjennom et systematisk og langsiktig samarbeid mellom myndigheter og næring, inspirert av etablerte samarbeidsfora innen havvind og petroleum.

Havbruk til havs vil måtte ha tillatelser og tilsyn fra flere ulike direktorater og etater. Det er viktig at havbruk til havs inngår i det ordinære forvaltningssystemet for havområdene. Biomarint forum mener det er viktig at det må fremgå tydelig hvilket tilsyn eller direktorat som har et hovedansvar eller koordinerende ansvar.

Regjeringen bør så snart som mulig ta initiativ til å etablere et samarbeidsforum for havbruk til havs etter modell fra "havvindforum", hvor havbruksaktørene gjennom partene i arbeidslivet kan møte involverte etater og direktorater fra myndighetssiden. Erfaringer også fra andre sektorer viser at slike samarbeidsfora for sameksistens, regelutvikling og sikkerhetsstyring både er effektive og svært nyttige.

Videre oppfølging av konsekvensvurderingen og arbeidet med HMS

For å sikre at havbruk til havs skal kunne bli en viktig norsk framtidsnæring, som møter kravene til mer matproduksjon fra havet, er tydelige politiske ambisjoner og signaler svært viktig, noe som igjen kan føre til nødvendige beslutninger som inngir forutsigbarhet.

Konsekvensvurderingen av rømming skiller i liten grad mellom regulær drift og akutte hendelser. Konsekvensvurdering av rømming bør etter vårt syn knyttes til tillatelsen til å kunne drive havbruk til havs i et bestemt område.

Biomarint forum vil avslutningsvis bemerke at det per i dag nødvendigvis er lite erfaringsbasert kompetanse på arbeidsforhold innen havbruk til havs. Biomarint forum mener derfor det er bra at konsekvensvurderingen vektlegger HMS, og vil understreke at regelverksarbeidet som er under utvikling må ta hensyn til usikkerhetsfaktorer. Vi mener det her må stilles strenge HMS-krav, underlagt norsk lovgivning, for både teknisk sikkerhet og for et trygt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø. Eier av tillatelsen må ha det overordnede ansvaret for sikkerheten og for risikovurderingene.

Med hilsen
BIOMARINT FORUM

Jørn Prangerød (sign.)
Daglig leder